

УТВЪРДИЛ:
Директор на ЦБ-БАН:
/д-р Силвия Найденова/

ЕТИЧЕН КОДЕКС ЗА ПОВЕДЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ

В ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА НА БАН

Приет на Директорски съвет на Централна библиотека на БАН на 09.10.2025 г., Протокол № 4 в съответствие с Устава на БАН, Етичния кодекс на българските учени, Европейския етичен кодекс за почтеност на научните изследвания, Етичен кодекс на българската библиотечно-информационна асоциация.

ВЪВЕДЕНИЕ

Централната библиотека на Българската академия на науките (ЦБ на БАН) е многоотраслова научна библиотека с национална отговорност за изграждането и организирането на националния библиотечен фонд и библиотечно-информационното обслужване на научните работници от Българската академия на науките и страната с българска и чуждестранна научна литература.

Тя е специализирано звено на Българската академия на науките и организира и ръководи методически мрежа от специални библиотеки на постоянните академични научни звена, с които изгражда единен библиотечен комплекс. Централната библиотека изгражда фонд от българска и чуждестранна научна литература и научно-информационни бази от данни въз основа на определения от Общото събрание на БАН научен профил на Българската академия на науките. Осигурява информация за науката в България за национални и международни справочници, институции и международни информационни, компютърни системи и други мрежи. Осъществява сътрудничество с научни институти, учебни и други организации в страната и чужбина, членува в национални и международни организации и участва в тяхната дейност.

В тази връзка от служителите на ЦБ на БАН се очаква да демонстрират професионализъм, да се отнасят с уважение към гражданите, държавните органи, представителите на търговски дружества и на други юридически лица, както и към останалите служители на Българската академия на науките.

Етичните правила за поведение ангажират моралния дълг на служителите на ЦБ на БАН. Всеки отделен служител, осъзнавайки своите професионални задължения, допринася за формирането на облика на цялата система.

От служителите на ЦБ на БАН се очаква да възприемат етичните норми на поведение, очертани в този кодекс, и да се стремят да изпълняват своите задължения в съответствие с принципите на професионалната етика.

Несъобразяването с етичните норми на поведение води до уронване на престижа на ЦБ на БАН и загубата на доверие в нея.

Глава първа **ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

Раздел I. **Обхват**

Чл. 1. Етичните правила в този кодекс са приложими спрямо всички служители на ЦБ на БАН и се отнасят до:

- взаимоотношенията между служителите на ЦБ на БАН и държавните органи;
- взаимоотношенията между служителите на ЦБ на БАН и гражданите и юридическите лица;
- взаимоотношенията между отделните служители в ЦБ на БАН;
- правата и задълженията на служителите на ЦБ на БАН.

Чл. 2. Служителите на ЦБ на БАН изпълняват своите задачи при спазване на Закона за Българската академия на науките и Устава на БАН, Закона за развитието на академичния състав в Република България и правилника за прилагането му, утвърдените вътрешни правила и процедури, както и всички други законови и подзаконови нормативни актове, които регламентират дейността на академията и на нейните служители.

Раздел II. **Цел**

Чл. 3. Настоящите правила имат за цел да определят етичните изисквания в поведението на служителите на ЦБ на БАН, в служебната и извънслужебната им дейност, като по този начин целят засилване на общественото доверие в техния професионализъм и почтеност, издигане на престижа на академията и гарантират професионалния статус и авторитета на отделната личност, безусловно спазване и зачитане върховенството на закона, защита на неделимите и универсални ценности на човешко достойнство, свобода, равенство и солидарност.

Раздел III. **Принципи**

Чл. 4. Дейността на служителите в ЦБ на БАН се осъществява при спазване на следните принципи :

- **Компетентност** - служителят извършва дейността си, като използва и прилага знанията и опита, които притежава, и непрекъснато повишава нивото на професионалната си квалификация.
- **Отговорност** - служителят следва поведение, което не накърнява престижа на ЦБ на БАН, не само при изпълнение на служебните си задължения, но и в своя обществен и личен живот и изпълнява възложените задачи компетентно и в срок, с цел постигане на висок обществен резултат
- **Добросъвестност** - грижливо, старателно и отговорно изпълнение на служебните задължения;

- **Безпристрастност** - служителят извършва дейността си обективно и добросъвестно, като се стреми вярно, точно и безпристрастно да събира, анализира и оценява всички факти и обстоятелства свързани с работата му, без да допуска влияние на собствени или чужди интереси.
- **Законност** - служителят изпълнява служебните си задължения при строго спазване на Конституцията и законите на Република България и съобразно установените вътрешни правила в Българска Академия на Науките и ЦБ на БАН.
- **Политическа неутралност** - служителят не допуска в своята работа да бъде повлияван от свои или чужди политически и светогледни пристрастия.
- **Зачитане на личността** - при изпълнение на служебните си задължения служителят се отнася любезно, възпитано и с уважение към всеки, като зачита правата и достойнството на личността и не допуска каквито и да са прояви на дискриминация.
- **Равнопоставеност** - изпълнение на служебните задължения по начин, който не допуска никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.
- **Отчетност** - служителят осъществява своята дейност по начин, даващ възможност да се видят ясно неговите действия и резултатите от извършената работа.
- **Толерантност** - служителят подхожда толерантно и с разбиране към алтернативни или допълнителни мнения и позиции, изразявани от личности или институции.

Глава втора ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ

Раздел I. Професионална етика

Чл. 5. Служителят в ЦБ на БАН е длъжен:

- а) да познава и спазва своите професионални права и задължения, произтичащи от нормативните актове, вътрешните правила и този кодекс;
- б) да извършва дейността си компетентно, обективно, добросъвестно, като се стреми непрекъснато да подобрява работата си в защита на интересите на ЦБ на БАН;
- в) да не ползва с користна цел служебната информация, с която разполага, и да не я разгласява пред други лица, освен по предвидения от закона ред;
- г) да не предприема действия, които надхвърлят неговата професионална компетентност;
- д) да поддържа и повишава своите професионални знания и умения;
- е) да помага за обучението на колегите си, да споделя своя опит с тях и да съдейства за тяхната специализация и усъвършенстване.

Раздел II.

Професионално поведение и квалификация

Взаимоотношения с ръководството

Чл. 6. Служителят подпомага ръководството на ЦБ на БАН с висок професионализъм, безпристрастност и активност при разработването и провеждането на политиката на Библиотеката, както и при изпълнението на взетите решения.

Чл. 7. Служителят на БАН е длъжен да спазва служебната йерархия и стриктно да изпълнява актовете и заповедите на ръководните органи на академията, ЦБ на БАН и на звеното, в което работи.

Чл. 8. Когато прави предложения пред ръководството на ЦБ на БАН, служителят предоставя цялата информация, отнасяща се до вземането на конкретно решение.

Чл. 9. Служителят поставя пред ръководството и прекия си ръководител открито и честно проблемите, с които се сблъсква в процеса на работа или при изпълнението на възложените му задачи, като се консултира с тях с цел разрешаването им.

Взаимоотношение с колеги

Чл. 10. В отношенията с колегите си служителят проявява уважение, коректност и толерантност, като не допуска поведение, което накърнява достойнството и правата на отделната личност.

Чл. 11. Служителят оказва помощ и съдействие на своите колеги при изпълнение на служебните им задължения, в рамките на своята компетентност.

Чл. 12. Не се допуска отправянето на обидни квалификации и дискриминационно отношение между служителите в ЦБ на БАН

Чл. 13. Служителите трябва да се стремят да предотвратяват конфликтни ситуации помежду си. Лични противоречия се разрешават с помощта на прекия ръководител, а когато това е невъзможно чрез висшестоящия такъв.

Чл. 14. Служителят на ЦБ на БАН, особено когато изпълнява ръководни функции, трябва да бъде пример на другите служители с качествено и срочно изпълнение на служебните си задължения, своето лично поведение и чувство за отговорност.

Конфликт на интереси

Чл. 15. Служител на ЦБ на БАН не може да участва при обсъждането, подготовката, вземането и изпълнението на решения, когато той или свързани с него лица са заинтересовани от съответното решение, или когато има със заинтересованите лица отношения, пораждащи основателни съмнения в неговата безпристрастност.

Чл. 16. При възлагането на служебна задача, чието изпълнение може да доведе до конфликт между служебните му задължения и неговите частни интереси, служителят следва своевременно да уведоми своя ръководител.

Чл. 17. Служител, на когото станат известни факти и обстоятелства за възникнал конфликт на интереси в ЦБ на БАН, незабавно уведомява за това директора на ЦБ на БАН.

Чл. 18. Когато служителят се съмнява дали дадена дейност е съвместима със служебните му задължения, той трябва да обсъди това със своя ръководител.

Чл. 19. Служителят не може да използва служебното си положение за осъществяване на свои лични или на семейството си интереси.

Чл. 20. Служителят не участва в каквито и да е сделки, които са несъвместими с неговата длъжност, функции и задължения.

Чл. 21. Служителите, напуснали ЦБ на БАН, не трябва да злоупотребяват с информацията, която им е станала известна във връзка с длъжността, която са заемали, или с функциите, които са изпълнявали.

Раздел III.

Други правила за професионално поведение

Чл. 22. Служителят противодейства на корупционни прояви и на други неправомерни действия в ЦБ на БАН и другите структури в системата на БАН.

Чл. 23. Служителят не допуска да бъде поставен във финансова зависимост или в друга обвързаност от външни лица или организации, както и да иска и да приема подаръци, услуги, пари, облаги или други ползи, които могат да повлияят на изпълнението на служебните му задължения, на неговите решения или да нарушат професионалния му подход по определени въпроси.

Чл. 24. Служителят не използва служебното си положение и власт или информацията, станала му известна, при или по повод изпълнение на служебните му задължения, в свой или чужд личен интерес.

Чл. 25. Документи и данни в ЦБ на БАН могат да се използват от служителя само за изпълнение на служебните му задължения при спазване на правилата за защита на информацията.

Чл. 26. Служителят е длъжен да не разгласява факти и сведения, станали му известни при или по повод изпълнение на служебните му задължения.

Чл. 27. Служителят трябва да предприема необходимите действия с цел гарантиране на сигурността и недопускане на неразрешено разкриване на защитената информация и/или данни и информация от служебните компютри.

Чл. 28. При изпълнение на служебните си задължения служителят опазва повереното му имущество с грижата на добър стопанин и не допуска използването му за лични цели.

Чл. 29. При загуба или повреждане на имущество, документи или данни на ЦБ на БАН служителят е длъжен своевременно да информира прекия си ръководител, а при невъзможност - висшестоящия такъв.

Чл. 30. Служителят не може да изнася имущество и документи на ЦБ на БАН извън мястото, където изпълнява служебните си задължения, без това да е съгласувано с прекия ръководител.

Чл. 31. Служителят няма право да предоставя достъп до служебно имущество и документи на външни лица или членове на семейството си, без това да е съгласувано с прекия ръководител.

Раздел IV.

Лично поведение

Чл. 32. При изпълнение на служебните си задължения и в обществения си живот служителят следва поведение, което е съвместимо с добрите нрави и не уронва престижа на ЦБ и на Академията.

Чл. 33. Служителят не допуска на работното си място и извън него поведение, несъвместимо с добрите нрави.

Чл. 34. Служителят не може да участва в скандални прояви, с които би могъл да накърни престижа на БАН и в частност - на ЦБ на БАН.

Раздел V.

Права на служителите на ЦБ на БАН

Чл. 35. Служителят на ЦБ на БАН има право на работна среда, позволяваща пълна изява на неговите способности, свободна от всякаква форма на тормоз, нетолерантност и дискриминация.

Чл. 36. В дисциплинарно производство, образувано срещу него, служителят на ЦБ на БАН има право на пълно, обективно и всестранно разследване.

Чл. 37. Служителят на ЦБ на БАН не може да бъде санкциониран поради факта, че е докладвал за случай на нарушение на професионалната етика, освен ако подобен акт не се окаже злонамерен или неоснователен.

Чл. 38. Служителят на ЦБ на БАН има право на точно и обективно оценяване.

Глава трета. **АКАДЕМИЧНА ЕТИКА**

Чл. 39. Авторите на научни публикации трябва да спазват изискванията за осъществяване на ефективна научна дейност, насочени към задълбочено всестранно изследване и установяване на обективната истина и за постигане на убедително трайно ново познание или обновяване и обогатяване на знанието за изследвания обект. Те следва да се стремят към аргументирано доказване на поддържаните от тях хипотези, изводи и заключения, получени в резултат на изследователската им дейност.

Чл. 40. Авторите на научни публикации трябва да уважават и отразяват чуждия принос и приоритет на предшестващите и настоящи изследователи, които са работили или работят в тяхната научна област. Не се допуска, под каквато и да е форма, присвояване на чужди научни постижения, издаване или използване под свое име или под псевдоним на чуждо произведение на науката, литературата, изкуството или значителна част от такова произведение (плагиатство), присвояването на чужди идеи, фалшифицирането на чужди трудове, на данни и др.

Чл. 41. (1) Авторите на научни публикации носят морална отговорност за научната достоверност на същите.

(2) При съвместно извършвана научно-изследователска дейност се определя реалният принос на всеки изследовател, съобразно извършената от него работа.

(3) Лица, които могат да се посочат като съавтори, са тези, които имат значителен принос за провеждането на изследването, за получаването, анализирането и тълкуването на резултатите или за написване на ръкописа, ако са дали съгласието си за публикацията.

(4) Подкрепата, оказана на учен от други звена и лица, които не са били пряко ангажирани в публикационната му изява, от членове на ръководството на научната организация, следва да се отразява в бележка за изказване на благодарност, а не с включване в списъка на съавторите му.

Чл. 42. (1) Значимостта на тезите и предлаганите изводи не се определя от заеманата длъжност или научните степени на авторите, а от силата на научните им доводи. Тезите се оценяват на базата на универсални критерии за научност, установени чрез консенсус от научната общност.

(2) Наличието на безпристрастна и обективна оценка е неизменно морално изискване към научната общност. Прояви на завист, недоброжелателност и др. подобни са несъвместими с академичната етика.

(3) В дискуссионни ситуации са недопустими всякакви форми на злоупотреба, като отправяне на заплахи, оказване на психологически натиск или физическо насилие, неправомерни квалификации и др.

(4) Констатирането на отклонения от изискванията на академичната етика и осъществяването на недобросъвестна научна дейност е основание за отрицателна морална оценка от съответния научен колектив или от научната общност.

Чл. 43. Участието на специалистите в конкурси за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности, за разработване на проекти, за разпределение на субсидии и други, трябва да се основава на обективно и безпристрастно прилагане на установените критерии.

Чл. 44. Учените популяризират научни факти чрез доклади, дискусии и беседи в широкото медийно пространство. Представянето на научна информация става по разбираем и истинен начин, без да се манипулира мнението на неспециалисти и без внушения в определени насоки, основани на доверието в експертността на научния работник.

Глава четвърта. МЕРКИ ПО ПРИЛАГАНЕ

Чл. 45. Етичният кодекс следва да се сведе до знанието на всички служители и ръководни длъжностни лица в ЦБ на БАН за сведение и изпълнение, като запознаването с неговото съдържание се удостоверява лично от служителя чрез подпис.

Чл. 46. Правилата на поведение, съдържащи се в настоящия кодекс, са неизменна част от ежедневната дейност на служителите на ЦБ на БАН, съобразно тяхната функционална компетентност. Етичният кодекс подлежи на задължително спазване от всички служители на БАН, като всяко нарушение на установените с него правила ще бъде разглеждано като основание за търсене на дисциплинарна отговорност и налагане на дисциплинарни наказания по раздел III на глава девета от Кодекса на труда.

Чл. 47. Установяването на неетични прояви изисква най-напред те да бъдат констатирани по достоверен и убедителен начин. При всички случаи критикуваният за неморална дейност служител има право на защита. До доказване на противното се приема, че той е добросъвестен.

Чл. 48. Мерките по прилагане на Етичния кодекс на ЦБ на БАН се осъществяват от „Комисия по академична етика“ (КАЕ)

- КАЕ е независим експертен и консултативен орган, чийто статут се определя с настоящия Етичен кодекс на Библиотеката. Комисията следи за спазването на правилата и нормите на ЕК.
- КАЕ е в състав от 5 (петима) потвърдили съгласието си служители на щатна работа.
- КАЕ изработва и приема Правилник за дейността си, регламентиращ правилата на организационното ѝ функциониране.
- Мандатът на КАЕ и на нейния председател е 4 години. Участието в КАЕ може да бъде удължавано само еднократно.
- КАЕ приема за разглеждане сигнали за нарушение на Етическия кодекс само в писмен вид. Право на сигнали и жалби, както и на лична защита имат всички специалисти на Библиотеката и ръководството на Библиотеката.

- КАЕ изготвя решенията и препоръките си само при наличие на мнозинство.
- При доказани случаи на нарушения на академичната етика КАЕ информира в писмена форма Директорския съвет и Директора на Библиотеката за търсене на дисциплинарна отговорност.

Глава пета. ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

Раздел I ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. Включените в този кодекс правила не изчерпват обществения ангажимент на служителите на ЦБ на БАН. Те трябва да спазват законите на страната, регулиращи както авторското право, така и другите обществени отношения.

§2. Изменения и допълнения в Етичния кодекс се извършват по реда на неговото приемане.

§3. Спазването на морала е грижа на всеки служител поотделно, на ръководствата на звената на ЦБ на БАН и на ръководството на ЦБ на БАН.

§4. Настоящият Етичен кодекс на ЦБ на БАН е подготвен въз основа на приетия от Ръководството на БАН Етичен кодекс на Българската академия на науките, с решение по протокол № 21 от 16-17 октомври 2024 г., на основание чл. 7, ал. 1, т. 16 и чл. 11 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор и е елемент от системата за финансово управление и контрол в Българската академия на науките, както и на Етичните кодекси на отделните звена на БАН, на държавната администрация и други държавни институции.

Раздел II ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (1) В **едномесечен срок** от влизането в сила на Етичния кодекс, служител „Човешки ресурси“ запознава всички служители с правилата на поведение в този кодекс.

(2) Запознаването по ал. 1 се удостоверява с декларацията по образец, съгласно приложението, която се съхранява в досието на служителя.

(3) При първоначално встъпване в длъжност, служител „Човешки ресурси“ е длъжен да запознае новопостъпващия служител с разпоредбите на този кодекс в 7-дневен срок от встъпването.

§ 2. Етичният кодекс влиза в сила от датата на приемането му от Директорски съвет на ЦБ-БАН

§ 3. Етичният кодекс за поведение на служителите в Централна библиотека на БАН влиза в сила от датата на утвърждаването му.

ДЕКЛАРАЦИЯ

по чл. 45 от Етичния кодекс за поведение
на служителите в
Централна библиотека на БАН

Долуподписаният
ЕГН..... на длъжност..... в Централна

библиотека на БАН

ДЕКЛАРИРАМ,

че съм запознат с правилата за поведение, утвърдени с Етичния кодекс за поведение на служителите
в Централна библиотека на БАН.

Дата на деклариране:

ДЕКЛАРАТОР: